

Szekér Endre

„Ha a világ rigó lenne...”

(Szeszélyes könyvleltár)

Súlyos évtizedekkel vállamon, hetven év után – csak „hetvenkedve”, pontatlanul, szeszélyesen emlékezve a gyerekkorra és az ifjúságra: megpróbálok „könyvleltárt” összeállítani. Kisgyerekként világosan emlékszem arra, hogy szolnoki lakásunkban sok könyv volt. A *volt* szót alá kell húzni, mert minden odaveszett a háború idején. (Egyre pontosan emlékeznek az ott lakók: zongoránkat az orosz katonák ledobták a harmadik emeletről az udvarra, és jóízűn röhögtek a húrok pattogásakor.) Emlékek idéződnek fel bennem: Nagymamám azt mondta, hogy „olvastam”, vagyis lapozgattam a 48-as szabadságharc történetét. Én is emlékszem arra, hogy zongorázni tanultam. Egyszer Édesanyám felolvasta Eötvös nagyapám verseit, amire én azt mondtam, hogy „nagyon szép”. Ezen meglepődtek. Édesapám többször felolvasta nekem Arany János *Fiamnak* című versét: „Kis kacsóid összetéve szépen, / Imádkozzál, édes gyermekem.”

Aztán bombázták Szolnokot, pincébe menekültünk, majd közeledett a front, és mi Bécsig jutottunk el. Egy hazafias verset hallottam az elemi iskolában. Aztán egy Jézuskához szóló verset. Majd hazakerültünk: Budapestre, Kiskunhalasra, aztán Kecskemétre. Ebben az időben már könyveket kaptam: egy régi Shakespeare-kötetet, Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúkját* (nagyon tetszett, sokszor elolvastam), Kosztolányi az *Aranysárkányát*, Genius kiadásban, átdolgozott, ifjúsági kiadás, amelybe pesti barátaink írták be: „Emléklül Bandikának, 1945. évi Karácsonyra Hargitai és családja.” S a kötetben megjegyzés: „Szekér Endre könyvei 12.” Tehát ekkor 12 könyvem lehetett. Ekkor került hozzám Eötvös nagyapám néhány könyve, így a Jókai Mór *Egy ember, aki mindent tud*, Athenaeum-kiadás, 1885. Nagyapám joghallgatóként vette 1891-ben. Ebbe a könyvbé is beleírtam: „Szekér Endre könyvei.” Hogy hanyadik? Nem tudom. De mellette egy másik Jókai-kötet, *Az új földesúr*, Franklin-kiadás, 1896: Eötvös János (pecséttel jelzett aláírás), mellette Zsigmond név, aztán Gál János, 1919. december 29. Gárdonyi Géza *A láthatatlan ember* című könyvét meghatottan nyitom ki, mert Édesanyámék ajándéka volt: „Bandikánknak a szép bizonyítványért Édesanyád és Édesapád 1947. VI. 22.” És Nagyapám könyveiből: Szini Gyula *A rózsaszínű hó*, Athenaeum, 1913. Én 1951-ben írtam bele a nevem. Szini Gyula *A sápadt asszony*, Singer és Wolfner é.n. „Magyart a magyarnak” nyomtatva a cím alatt. Én 1953-ban írtam bele a nevem. Szabad volt-e aláírással és a dátummal elcsúfítani az első oldalt? Azt hiszem, hogy: nem. De a fiatal könyvgyűjtő nem éppen izléses mániája ez.

Ebből az előbbi pár sorból kimaradtak a mesék. Nem emlékszem rájuk. Rájuk telepedhetett nyomasztóan a háború, a bombázás, a menekülés, a valóság. És a máig megmaradt könyvek – csak a fiatal könyvgyűjtőt mutatják be. (Ehhez kapcsolódik az, hogy van egy füzetem 1950-ből „Irodalmi feljegyzések” címmel, innen-onnan kiírt lexikoncikk, pl. Áprily Lajosról, Ambrus Zoltánról. S a nyolcadik oldalon Babits Mihály *Mennyei színjáték* című versét másoltam le.) De egy számomra fontos pillanatot le kell jegyezni. Szekér Józsefnétől, Marika nénitől 1954-ben egy komoly könyvet kaptam, Tolsztoj *Háború és béke* című regényét, Makai Imre fordításában. Az Új Magyar Könyvkiadó jelentette meg 1954-ben. (Ez a bejegyzés: „Szeretettel Bandikának 1954 karácsonyán Marika néni.”) S egy meglepetés: a kötetet szerkesztette: Illyés Gyula. S itt kell elmondanom, hogy a Kiskunhalason élt idős nagynéném, Szekér Paulina nekem adta az Új Idők lexikonát, mind a 24 kötetet. Elérzékenyülten gondolok Rá és ajándékára. Májig ezt használom. Ezt írta be az első kötetbe: „Kis Bandikámnak szeretettel Paulina, Kiskunhalas, 1950. aug. 27.) Mindkét nagynénémnek nagy hálával tartozom: az egyik az igényességre nevelt, a másik a tudásra, a tanulásra, a lexikon-olvasásra.

Diákkoromban – az ötvenes években – számos értékes irodalmi mű nem jelenhetett meg, és a könyvtárban is sok könyv „tiltott” volt, nem kölcsönözhető. Kecskeméten, a zsidópiacra a ponyvára helyezve fedeztem fel fontos könyveket. Itt, az ócskapiacra vettem meg Schöpflin Aladár *A magyar irodalom története a XX. században* című munkáját (Grill-kiadás, 1937) 1950-ben, melyet bekötöttem, s máig ezt használom. S ott ismerkedtem meg egy színházi ember, Ivánovics Sándor fiával, akitől megvettem Baudelaire *A romlás virágait* (Genius-kiadás 1923), Oscar Wilde költeményeit Kosztolányi fordításában (Genius-kiadás), Petrarca szerelmi szonettjeit (Franklin-kiadás) stb. 1953-ban. És a pesti antikváriumokban értékes, dedikált könyveket vettem: Szabó Lőrinc *Kalibán!* című verskötetét („Drága Hertelendy, dobja el ezt a könyvet, nagyon megköszöni jöttét Szabó Lőrinc, 1935. IV. 4.”) vagy Kosztolányi Dezső *Meztelenül* című verseit („Balassa Józsefnek szeretettel Kosztolányi Dezső, Bp. 1927”).

Közben elfutott az ifjúság, múltak felettem is az évek, évtizedek. Megnősültem, gyerekeink születtek. S most még inkább figyeltem a fiataloknak szóló irodalmi alkotásokra. És a személyes, baráti találkozáskor – mint apa – dedikáltam könyveket, kislányomnak, Zsuzsinak és fiainak, Zsoltinak. Weöres Sándor a *Ha a világ rigó lenne* című gyerekverskötetét így dedikálta: „Szekér Zsoltinak szeretettel Weöres Sándor, Kecskemét, 1976. V. 26.” A kolozsvári Létay Lajos Zsuzsi lányomnak és Zsolti fiainak ajánlotta a *Repülj madárka* című kötetét 1975. jún. 1-jén, Buda Ferenc, Pintér Lajos, Kiss Anna, Galambosi László, Páskándi Géza dedikációi közül hadd emeljük ki az újvidéki Fehér Ferenc üdvözlését a *Szeptemberi útravaló* című kötetéből: „Szekér Zsolt kis barátomnak, szeretettel küldöm ezt a Szeptemberi útravalóba szánt dedikálást s szívből kívánok minden jót, szép előrehaladást. Fehér Ferenc, Újvidék, 1984. szept. 30-a.” Kiss Benedek pedig külön verset írt Zsolti fiunknak, mely először folyóiratban, majd a *Fütyü úrfi* című 1986-os verskötetében jelent meg. Címe: *Solti szekér*.

A vers így szól:

„Van egy szekér, solti, / Ülj föl, Szekér Zsolti, / csapj rá a lovakra, / erre menj meg arra, / s hogy mindenki hallja: / a ráf és saroglya / hadd zörögjön, / csörömpölgjön, / solti szekér, / Szekér Zsolti / hét határon átörögjön!”

Hála Istennek, most már unokáink hallgatják, mondják Weöres Sándor gyerekverseit. Bár még nem tudnak olvasni, de kívülről mondják a *Galagonyát*, *A liba péket*. Dorka, Zita (a nagyon kicsi Lizi még nem) tudják, hogy a nagypapa, mármint az én kedvenc versem *A kutya-tár*. És mondják kívülről, hogy: „Harap utca három alatt / megnyílt a kutya-tár, / sippal-dobbal megnyitotta / Kutyafulú Aladár”... Kis unokáink is versközélen élnek, könyveket kapnak, dedikálják a költők a nekik szánt műveket. Kiss Benedek a *Sára könyve* (1999) elé ezt írta: „Dorkának és Zitának sok szeretettel, szeressék a nagypapát, mint a »költő bácsit« Kiss Benedek.” Nagy Gáspár verskötetének szép rajzait Keresztes Dóra készítette, így a két név, Keresztes Dorka meg Szekér Dorka közel van egymáshoz. Buda Ferenc *Árvaföld* című verskötetét így dedikálta: „Az ifjabbik Szekér-családnak, Zsoltinak, Editnek, a kis Dorkának, a még kisebb – mert ki sem látszó – Zitának, e.t.c. ajánlom szeretettel Buda Feri bácsi Kecskemét, 2002. Borbála napján” – / „Na meg egy lány...” / Ugyanis Buda Ferenc egyik lánya Borbála, s így lett a dedikáció hosszabb, Borbála-napon.

Utóirat: A korábban emlegetett Bandika – Bandi bácsi lett. Hetvenéves. A következő nemzedékek még szeretettel mondják Weöres Sándor verseit. Reméljük, hogy az újabb nemzedékek is Weöres-versből tudják meg, hogy milyen lenne a világ, ha rigó lenne.